

Azərbaycan Türk Dövlətləri Təşkilatının uzunmüddətli gündəliyini formalaşdırır

Ötən gün Azərbaycanın Qəbələ şəhərində Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə Toplantısı keçirildi. Gündəlikdə nəqliyyat və logistika, ticarət, iqtisadiyyat, rəqəmsal transformasiya, texnologiyalar, təhlükəsizlik kimi sahələrdə əməkdaşlığın inkişafı məsələləri yer alıb.

Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin aparıcı məsləhətçisi Roza Bayramlı "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında bildirib ki, Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi zirvə toplantısı zamanı qəbul olunmuş Qarabağ Bəyannaməsində logistikanın möhkəmləndirilməsi, dayanıqlı inkişaf və iqlim gündəliyinin önə çəkilməsi vurğulanmışdı. Budapeştdə keçirilən analoji görüşdə də nəqliyyat və logistika sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacibliyi qeyd olunmuşdu. "Qəbələdəki zirvə görüşündə də nəqliyyat məsələləri əsas müzakirə mövzularından biridir. Prezident İlham Əliyev "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına verdiyi müsahibədə bildirmişdi ki, sözügedən sammit çərçivəsində nəqliyyat in-

teqrasiyası, gömrük prosedurlarının unifikasiyası və "yaşıl enerji" sahəsində maliyyələşmənin inkişafı üzrə istiqamətlər müəyyən olunacaq", - deyərək əlavə edib.

BMTM əməkdaşı bildirib ki, bundan əlavə, sammit zamanı Azərbaycanın təşkilatın inkişafında strateji rol və Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) reallaşdırılması istiqamətində müzakirələr aparılıb. Nəqliyyat əməkdaşlığının inkişafı kontekstində multimodal dəhliz layihələrinin inkişafı, tranzit maneələrinin azaldılması və "sadələşdirilmiş gömrük dəhlizlərinin" yaradılması kimi məsələlər də gündəmdə yer alıb. İqtisadi əməkdaşlığın inkişafı istiqamətində isə sərhədlərarası layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün işçi alətlərin yaradılması, Türk İnvestisiya Fondunun inkişafı, maliyyə koordinasiyası mexanizmlərinin işlənməsi və dövlət-özəl tərəfdaşlığının gücləndirilməsi kimi məsələlər müzakirə predmeti olub.

R.Bayramlı qeyd edib ki, təhlükəsizlik məsələləri, xüsusən də regional təhlükəsizliyin təmin edilməsi, terrorizm və transmilli cinayətkarlıqla mübarizə, kibertəhdidlər və mövcud geosiyasi vəziyyətin müzakirəsi də gündəlikdə

yer alır: "Bununla yanaşı, rəqəmsal transformasiya - "ağıllı şəhər"lər, rəqəmsal idarəetmə, İT-həllərin mübadiləsi və "yaşıl gündəlik" kimi istiqamətlər də diqqət mərkəzindədir. Ümumilikdə, sammit türk dünyasında dövlətlər arasında əməkdaşlığın daha da möhkəmlənməsinə, siyasi, iqtisadi və mədəni təşəbbüslərin irəlilədilməsinə töhfə verəcək. Tədbirdə Türkmənistan Xalq Məsləhətinin Sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun iştirak etməsi üzv və müşahidəçi ölkələrin əməkdaşlığı daha da dərinləşdirmək niyyətini bir daha göstərir. Sammit həm də regional çağırışların müzakirəsi və strateji tərəfdaşlıqların gücləndirilməsi üçün platforma olacaq".

Ekspert deyib ki, 2024-cü ildə Bişkekə keçirilən əvvəlki sammitdən sonra Türk Dövlətləri Təşkilatı bir sıra istiqamətlərdə irəliləyiş əldə edib. İqtisadi integrasiya, rəqəmsal əməkdaşlıq və təhlükəsizlik sahələrində əsas təşəbbüslər təsdiqlənib, gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi, nəqliyyat dəhlizlərinin və rəqəmsal kooperasiyanın inkişafı üzrə proqramlar işə salınıb. 2022-ci ildə Səmərqənddə təməli qoyulmuş Türk İnvestisiya Fondu artıq birgə layi-

hələrin maliyyələşdirilməsi alətinə çevrilməkdədir, eyni zamanda iştirakçı ölkələrin mərkəzi bankları arasında koordinasiya tədbirləri müzakirə olunur. "Ötən il Şuşada keçirilən sammitdə Qarabağ Bəyannaməsinin imzalanması, həmçinin bu il Budapeştdə baş tutan qeyri-rəsmi görüş üzv ölkələrdən kənar dialoqun genişlənməsi meylini nümayiş etdirdi. 2025-ci ilin sentyabrında Bişkekə TDT ölkələrinin hökumət başçılarının ilk görüşü keçirildi. Bundan başqa, təşkilat nümayəndələri standartların qarşılıqlı tanınması, viza rejimlərinin sadələşdirilməsi və akademik mübadilənin inkişafı üzərində çalışırlar. Bu proseslər mürəkkəbdir və müvafiq qu-

rumlar səviyyəsində əlavə razılaşdırmalar tələb edir", - deyərək BMTM rəsmisi əlavə edib.

R.Bayramlı Azərbaycan üçün TDT-nin xüsusi strateji əhəmiyyət daşıdığını söyləyərək konsultativ şura kimi fəaliyyətə başlayan təşkilatın bu gün güclü integrasiya formatına çevrildiyini və bu prosesdə rəsmi Bakının əsas rol oynadığını vurğulayıb. Azərbaycan həm üzv dövlətlərlə, həm də müşahidəçi ölkələrlə münasibətləri inkişaf etdirir. Məsələn, 2021-ci ildən etibarən Azərbaycan və Türkiyə arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında bəyannamə, 2024-cü ildən isə Azərbaycan və Özbəkistan arasında müttəfiqlik haqqında saziş qüvvədədir.

O qeyd edib ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı formatı vasitəsilə Azərbaycan nəqliyyat, energetika və təhlükəsizlik sahələrində əsas təşəbbüsləri irəli sürərək strateji mövqelərini gücləndirir. Bu, ölkəyə təkəcə ikitərəfli əlaqələri möhkəmləndirmək deyil, həm də bütün türk dünyasının uzunmüddətli gündəliyini formalaşdırmaq imkanı verir.

*Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"*